

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ І ДІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

APPEAL OF DECISION AND ACTION OF STATE EXECUTIVE CONSTRAINED WITH THE USE OF ADMINISTRATIVE ENFORCMENT ACTIONS

Загорулько Є.О.,

*здобувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті аналізується адміністративний і судовий порядок оскарження рішень, дій і бездіяльності органів державної виконавчої служби, пов'язаних із застосуванням заходів адміністративного примусу. Наведено переваги та недоліки видів оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної виконавчої влади. Подано пропозиції щодо вдосконалення адміністративного й судового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців.

Ключові слова: заходи адміністративного примусу, органи державної виконавчої служби, адміністративний порядок оскарження, судовий порядок оскарження, рішення, дії, бездіяльність.

В статье анализируется административный и судебный порядок обжалования решений, действий и бездействия органов государственной исполнительной службы, связанных с применением мер административного принуждения. Приведены преимущества и недостатки видов обжалования решений, действий или бездействия должностных лиц органов государственной исполнительной власти. Внесены предложения по совершенствованию административного и судебного порядка обжалования решений, действий или бездействия государственных исполнителей.

Ключевые слова: меры административного принуждения, органы государственной исполнительной службы, административный порядок обжалования, судебный порядок обжалования, решения, действия, бездействие.

This article analyzes judicial and administrative procedure to appeal decision, action or inaction of state executive service constrained with the use of administrative enforcement actions. The author shows advantages and disadvantages of types of appeal against decisions, actions or inactivity officials of state executive. Put forward specific proposals for improving the administrative and judicial procedures for appealing decisions, actions or inaction of bailiffs.

Key words: administrative enforcement actions, state executive service, judicial procedure to appeal, administrative procedure to appeal, decision, action, inaction.

Актуальність теми. Виконання рішень у примусовому порядку завжди супроводжується застосуванням з боку державного виконавця передбачених чинним законодавством заходів адміністративного примусу. Такі заходи необхідні як для реалізації принципу законності у виконавчому провадженні, так і для забезпечення прав і свобод сторін виконавчого провадження [1, с. 168–169].

Виконавче провадження й до сьогодні вважається надто слабкою ланкою механізму захисту прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, інтересів юридичних осіб і держави загалом [2]. Це підтверджує і Європейський суд з прав людини у справах громадян проти України, який неодноразово наголошував на тому, що право на суд, захищене статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, було б ілюзорним, якби національна правова система Високої Договірної Сторони дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судові рішення залишалося невиконаним на шкоду будь-якій зі сторін. Ефективний доступ до суду включає право на виконання судового рішення без невинуватених затримок [3].

Виконання рішень Європейського суду з прав людини, якими визнано порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основополож-

них свобод, призводить до зайвих втрат бюджетних коштів у зв'язку з відшкодуванням потерпілій стороні спричиненої шкоди.

Однією з причин такої ситуації є відсутність можливості здійснювати ефективний контроль за діяльністю органів державної виконавчої служби через наявність розбіжностей у нормативному регулюванні порядку оскарження їх дій, рішень чи бездіяльності, що призводить до неоднакового тлумачення норм процесуального права органами виконавчої та судової влади й, відповідно, неоднакового застосування одних і тих самих норм.

Чітке закріплення права на оскарження рішень, дій державного виконавця, в тому числі пов'язаних із застосуванням заходів адміністративного примусу, а також бездіяльності, порядку реалізації цього права й наслідків матиме позитивне значення для збільшення відсотка фактично виконаних рішень судів, а також сприятиме формуванню позитивного іміджу останніх і підвищенню довіри до них.

Зараз має зростати роль діяльності державної виконавчої служби, відбуватись посилення її значення в механізмі забезпечення прав людини. Сучасний аналіз виконавчого провадження є актуальним, оскільки відбувається після запровадження нового законодавства.

З огляду на викладене метою статті є сприяння вдосконаленню адміністративного та судового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, усуненню розбіжностей його нормативного регулювання, становленню практики однозначного тлумачення й застосування норм права у сфері виконавчого провадження.

Питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби, державних виконавців та інших посадових осіб державної виконавчої служби стали предметом наукових досліджень у працях В.М. Бевзенка, С.А. Борискіна, Р.В. Ігоніна, М.І. Смоковича, С.Я. Фурси, С.В. Щербак, Б.М. Гук, В.В. Комарова та багатьох інших учених. Водночас постійний розвиток законодавства у сфері виконавчого провадження потребує сучасного наукового дослідження в цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Оскарження рішень і дій державного виконавця, в тому числі пов'язаних із застосуванням заходів адміністративного примусу, є однією з найважливіших гарантій забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян і юридичних осіб у виконавчому провадженні.

У наукових працях ідеться про існування двох видів оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної виконавчої влади: 1) адміністративний порядок оскарження до вищої посадової особи; 2) судовий порядок оскарження (до суду) [4, с. 295; 5, с. 15].

Частинами 1, 3 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон), який набрав чинності 05.10.2016 [6], передбачено, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками й особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом. Рішення, дії або бездіяльність державного виконавця також можуть бути оскаржені стягувачем та іншими учасниками виконавчого провадження (крім боржника) до начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець. Рішення, дії й бездіяльність начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, можуть бути оскаржені до керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня.

Отже, законодавець фактично також передбачив два види оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців.

Закон надає боржникові право оскаржувати рішення, дії або бездіяльність державного виконавця виключно в судовому порядку.

У сфері публічно-правових відносин досить часто виникають спори між органами виконавчої влади, з одного боку, і фізичними та юридичними особами – з іншого. Їх предметом є рішення, дії чи бездіяльність владних суб'єктів, які порушують права іншої сторони адміністративно-правових відносин чи охоронювані законом інтереси. Вирішен-

ня таких спорів здійснюється в регламентованих правовими нормами процесуальних формах. Одним із механізмів урегулювання конфліктів і формою захисту суб'єктивних прав фізичних і юридичних осіб є оскарження рішень, дій і бездіяльності органів виконавчої влади в адміністративному порядку.

Що стосується оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців в адміністративному порядку, то на практиці найчастіше труднощів у цьому випадку не виникає за умови дотримання особою, яка подає скаргу, процесуальних строків, обґрунтованості скарги та відповідності її формі, передбаченій Законом.

Скарга у виконавчому провадженні подається виключно в письмовій формі, має містити таке:

1) найменування органу державної виконавчої служби, до якого вона подається;

2) повне найменування (прізвище, ім'я по батькові) стягувача та боржника, їхні місця проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (прізвище, ім'я по батькові) представника сторони виконавчого провадження, якщо скарга подається представником;

3) реквізити виконавчого документа (вид документа, найменування органу, що його видав, день видачі й номер документа, його резолютивна частина);

4) зміст оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності й посилення на порушену норму закону;

5) викладення обставин, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;

6) підпис скаржника або його представника із зазначенням дня подання скарги.

Рішення й дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом 10 робочих днів із дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів. Рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом трьох робочих днів із дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів.

До переваг адміністративного порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців над судовим можна зарахувати безоплатність, оперативність і можливість у разі незгоди з прийнятим рішенням звернутися до суду для подальшого оскарження. Але на практиці більш ефективним виявляється саме судовий порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців, що пов'язано з високою кваліфікацією й неупередженістю суддів.

Під час оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців у судовому порядку в учасників виконавчого провадження та осіб, які залучаються до проведення виконавчих дій, значно частіше виникають труднощі, викликані здебільшого невірними на законодавчому рівні певних питань і неодноковим тлумаченням і застосуванням норм процесуального права.

Критеріями визначення юрисдикції судів щодо вирішення справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби стосовно виконання судового рішення є юрисдикційна належність суду, який видав виконавчий документ, і статус позивача як сторони у виконавчому провадженні.

За загальним правилом, рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками й особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

Рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб) можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками й особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

Проте на практиці досить складним виявляється питання щодо визначення юрисдикції адміністративних судів у справах щодо оскарження рішень і дій державного виконавця.

Так, з метою забезпечення правильного й однакового застосування адміністративними судами положень Закону України «Про виконавче провадження» в попередній редакції [7] Пленум Вищого адміністративного суду України п. 6 Постанови «Про практику застосування судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби» від 13.12.2010 № 3 [8] визначив, що судам необхідно враховувати, що постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору та накладення штрафу належать до видів відповідальності за невиконання рішення самостійно й за невиконання без поважних причин рішення, що зобов'язує боржника вчинити певні дії, і рішення про поновлення на роботі. Виконавчий збір – це санкція відповідальності майнового характеру, що накладається на боржника за невиконання рішення у строк, установлений для його самостійного виконання. Для застосування виконавчого збору виконавець приймає постанову, яка в разі її невиконання самостійно виконується примусово в установленому Законом України «Про виконавче провадження» порядку.

Прийнята державним виконавцем постанова про накладення штрафу на боржника, не виконана самостійно, є підставою для її примусового виконання.

За змістом п. 7 ч. 2 ст. 17 Закону України «Про виконавче провадження», постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат на проведення виконавчих дій і накладення штрафу є виконавчими документами. Якщо виконавче провадження закінчено, а виконавчий збір, витрати на проведення виконавчих дій або штраф не стягнуто, відповідна постанова виділяється в окреме провадження й підлягає виконанню в загальному порядку.

Тому варто враховувати, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи з приводу оскарження постанов державного виконавця про

стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних із організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, прийнятих у виконавчих провадженнях щодо примусового виконання всіх виконавчих документів незалежно від того, яким органом, у тому числі судом якої юрисдикції, вони видані. Також до юрисдикції адміністративних судів належать справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (учинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних із організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, як виконавчих документів в окремому виконавчому провадженні.

Наведену правову позицію було закріплено законодавцем у новому Законі України «Про виконавче провадження», який набрав чинності 05.10.2016. Відповідно до ч. 2 ст. 74 Закону, рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження і штрафів, можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками й особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому Законом.

Натомість залишаються й досі не вирішеними на законодавчому рівні певні питання, що стосуються визначення юрисдикції адміністративних судів у справах щодо оскарження рішень і дій державного виконавця, зокрема під час виконання вироків судів у частині, що підлягає примусовому виконанню державною виконавчою службою.

Пунктом 8 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби» від 13.12.2010 № 3 запропоновано судам враховувати, що, відповідно до ч. 4 ст. 82 Закону України «Про виконавче провадження», до юрисдикції адміністративних судів належать справи щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби під час виконання вироків судів у частині, що підлягає примусовому виконанню державною виконавчою службою (про стягнення штрафів, конфіскацію майна тощо), за винятком справ за позовами сторін виконавчого провадження.

Але п. 8 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 07.02.2014 № 6 [9] передбачено, що цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК)

України. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства (ч. 5 ст. 128 КПК України).

Оскільки судові рішення щодо цивільного позову в кримінальному провадженні ухвалюється не за нормами ЦПК України, які лише субсидіарно можуть бути застосовані під час його розгляду, а його примусове виконання здійснює державна виконавча служба, то оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання вироку, що стосуються вирішення цивільних позовів у кримінальному провадженні, відповідно до ст. 181 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України, підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Правова позиція Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, на нашу думку, є більш правильною та підлягає закріпленню на законодавчому рівні, оскільки норми ЦПК України дійсно застосовуються судом лише субсидіарно під час розгляду кримінального провадження.

Майже не має різниці в правових позиціях Вищого адміністративного суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у питанні юрисдикції адміністративних судів у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби, прийнятих (учинених, допущених) з метою виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконавчі провадження щодо виконання рішень судів різних юрисдикцій і/чи рішень інших органів (посадових осіб).

Напевно, найбільш прийнятним було б закріплення на законодавчому рівні можливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця, що не впливають із суті спору, а є результатом здійснення суб'єктами владних повноважень своїх функцій, виключно в порядку адміністративного судочинства.

Такої позиції дотримується М.І. Смокович, який зазначає, що всі спори, які виникають щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби під час примусового виконання, мають розглядатися адміністративними судами, оскільки вони виникають під час здійснення суб'єктами владних повноважень своїх владних функцій у сфері публічно-правових відносин [10, с. 13, 224].

Неузгодженим у чинному законодавстві залишається й питання правильного визначення відповідача у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби чи іншої посадової особи державної виконавчої служби.

Згідно з ч. 3 ст. 181 КАС України, відповідачем у справах щодо рішень, дій або бездіяльності дер-

жавного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби є відповідний орган державної виконавчої служби.

Аналогічно питання щодо відповідача у справах щодо дій або бездіяльності державного виконавця вирішено й ст. 121-2 Господарського процесуального кодексу України.

Відповідно до п. 5 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 13.12.2010 № 3, ураховуючи положення ст. 383 ЦПК України, можемо констатувати, що суб'єктом оскарження може бути державний виконавець чи інша посадова особа державної виконавчої служби, які представляють орган державної виконавчої служби, зазначений у ст. 3 Закону України «Про державну виконавчу службу», оскільки, згідно з ч. 2 ст. 4 цього Закону, державний виконавець є представником влади і здійснює примусове виконання судових рішень, постановлених іменем України, і рішень інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державну виконавчу службу, у порядку, передбаченому законом.

У цьому випадку доцільним було б визначити в усіх процесуальних законах відповідачем у справах щодо рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби саме орган державної виконавчої служби, а не державного виконавця, оскільки в разі звільнення останнього виконання рішення, прийнятого за результатами розгляду справи, може стати взагалі неможливим.

Усі інші питання, що виникають на всіх стадіях провадження щодо розгляду скарг, зокрема під час порушення провадження по скарзі й перевірки відомостей, що містяться в ній; розгляду скарги по суті й ухвалення рішення щодо неї; оскарження рішення по скарзі; виконання рішення по скарзі, є достатньо вирішеними на законодавчому рівні та в більшості випадків однозначно тлумачаться органами виконавчої й судової влади в правозастосовній діяльності.

Висновки. Отже, органи державної виконавчої служби з метою неупередженого, повного і своєчасного виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) мають застосовувати заходи адміністративного примусу на підставі й у порядку, визначеному законом. Передбачене чинним законодавством право учасників виконавчого провадження та осіб, які залучаються до проведення виконавчих дій, оскаржити рішення, дії або бездіяльність державного виконавця й інших посадових осіб державної виконавчої служби та порядок реалізації такого права є одним із найважливіших факторів, що забезпечують законність і ефективність заходів адміністративного примусу у виконавчому провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусов Ю.В. Виконавче провадження : [навчальний посібник] / Ю.В. Білоусов. – К. : Прецедент, 2005. – 192 с.
2. Гук Б.М. Правоохоронна спрямованість діяльності Державної виконавчої служби України / Б.М. Гук // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 190–195. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11gbmvscu.pdf>.
3. Рішення Європейського суду з прав людини від 15.10.2009 по справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_479.
4. Фурса С.Я. Виконавче провадження в Україні : [навчальний посібник] / С.Я. Фурса, С.В. Щербак. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
5. Ігонін Р.В. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Р.В. Ігонін. – Ірпін, 2007. – 22 с.
6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII // Голос України. – 05.07.2016. – № 122–132.
7. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 № 606-XIV (у редакції Закону від 17.05.2016 № 1368-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 26. – Ст. 517.
8. Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13.12.2010 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003760-10>.
9. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14>.
10. Смокович М.І. Оскарження в адміністративних судах рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби / М.І. Смокович // Часопис Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 1 (5). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12smidvs.pdf>.

УДК 35.078.3

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASES OF E-GOVERNANCE
IN PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE**

Льницький М.П.,

*аспірант кафедри адміністративного, фінансового,
інформаційного та європейського публічного права
юридичного факультету
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено проблематиці адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні. Визначено адміністративно-правові засади електронного урядування у сфері публічного управління в Україні. Встановлено основні принципи електронного урядування у сфері публічного управління. Охарактеризовано загальноправові та спеціальні принципи електронного урядування у сфері публічного управління.

Ключові слова: електронний уряд, електронне урядування, принципи електронного урядування, публічне управління, адміністративна реформа.

Статья посвящена проблематике административно-правовых основ электронного управления в сфере публичного управления в Украине. Определены административно-правовые основы электронного управления в сфере публичного управления в Украине. Установлены основные принципы электронного управления в сфере публичного управления. Охарактеризованы общеправовые и специальные принципы электронного управления в сфере публичного управления.

Ключевые слова: электронное правительство, электронное управление, принципы электронного управления, публичное управление, административная реформа.

The article is devoted to the problems of the administrative and legal bases of e-government in public administration in Ukraine. Administrative and legal bases of e-government in public administration in Ukraine are determined. The basic principles of e-governance in public administration are determined. General legal and specific principles of e-government in public administration are characterised.

Key words: e-government, e-governance, principles of e-governance, public administration, administrative reform.

У контексті сучасних євроінтеграційних процесів України, адміністративної реформи, розвитку концепції електронного урядування в Україні, реформування законодавства України у сфері публічного управління, еволюції громадянського суспільства, потреби

вдосконалення публічного управління в Україні та стрімкого розвитку інформаційних технологій важливого значення набуває дослідження проблематики адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.